

2018 – DOSARELE PATRIMONIULUI (XIV):

spiritul nemuritor, universul vieții și sclavia simțurilor!-Edenul din Avrig,
micul Schönbrunn - despre Einigkeitsplatz și zidul plângerii!

Civilizația apei și lemnului
Dosarele patrimoniului (XIV)

Edenul Transilvaniei
unicul parc baroc
Avrig
micul Schönbrunn?

Samuel von Brukenthal

Transsylvania
Aici ... altfel timpul se scurge
Sub Arini
terra ultra silva

Anul european al patrimoniului
2018
Romanian Villages
Explore a village and discover centuries old architecture and traditional ways of life

**Omule, să-ți fie munca, datorie
Cine nu sădește, roade n-are pe vecie**

Civilizația apei și a lemnului este specifică în Transilvania, ținutul de „dincolo de păduri”, cunoscută în ultimul mileniu și ca „terra ultra silva” sau „Transsylvania”. În acea lume a pădurilor, prin care se putea circula numai pe firul apelor, s-au creat satele și cetățile medievale. Pe lista monumentelor, constatăm că singurul parc înscris ca monument istoric - de categoria A (național) - este parcul castelului Brukenthal Avrig, datat în sec. XIX, creație a baronului care a reușit «datorită calităților sale, să devină cel mai important om politic protestant al Transilvaniei, în cadrul unui imperiu în care carierele erau strict condiționate confesional. O realizare singulară!». Istoricul și sociologul dr. Lisa Fischer, specialist în „analiza diferitelor aspecte ale universului vieții și studiul biografiilor” prezenta, în lucrarea „Edenul de dincolo de codri”, ținutul și personalitatea baronului: „Aici altfel susură fântânile și altfel timpul se scurge” «Ca toți amatorii din epoca barocului, el colecționează cărți și tablouri, monede și minerale și-și adăpostește comorile științifice și artistice în palatul său de la Sibiu. În reședința sa de vară de la Avrig, „micul Schönbrunn” transilvănean, el nu s-a limitat la a gusta viața rustic barocă, ci a creat și o gospodărie ecologică model. A lăsat moștenire singurul parc baroc, cu numeroase monumente ale naturii, al României de azi. În 1802, când își redacta testamentul, își ceda întreaga avere patrimoniului public, care ajungea astfel în posesia celui dintâi și celui mai mare muzeu din Europa de sud-est.» Brukenthal respecta valorile, virtuțile și deviza masoneriei: „Omule, să-ți fie munca, datorie/ Cine nu sădește, roade n-are pe

vecie” «La intrarea în lojă, frații se obligau să fie dreți, virtuși, onești și utili. Cunoașterea și autocunoașterea duceau la desăvârșirea gândurilor și faptelor. Minte luminată de știință trebuia să deschidă calea spre virtute, înțelepciune și evlavie, cu dreptatea și libertatea ca piloni centrali. (...) această viziune asupra libertății rezida în eliberarea din sclavia simțurilor. „**Cultura spiritului nostru nemuritor** este prima noastră preocupare. Noi vedem **trupul ca pe o închisoare a sufletului**, căruia încearcă să-i facă șederea suportabilă asigurându-i hrana trebuincioasă și permițându-i din când în când să se delecteze”».

Pe liste, nu regăsim niciun parc din Sibiu, deși sunt spații verzi ce pot aspira la acest statut de protecție și recunoaștere națională. Să revedem descrierea parcurilor și grădinilor sibiene din lucrarea „**Sibiu**” (1940) autor - Alexandru Dima: «Construit ca o cetate și păstrându-și acest caracter până în al XVIII-lea veac, Sibiuul nu putea închide între severele lui ziduri largi spații înflorite în parcuri și grădini. Sentimentul naturii trăia însă intens în sufletul localnicilor care erau nevoiți a-și cultiva grădini cu flori și fructe în afara zidurilor, pe pământul lacurilor ce înconjurau odinioară cetatea, riscând așa cum s’a și întâmplat de altfel, să le piardă la prima invazie dușmană. Abia cea de-a doua jumătate a veacului al XVIII-lea, aduse prin influență vieneză, gustul pentru grădini și parcuri înlăuntrul orașului (...). Baronul Brukenthal dădu și pe acest tărâm, tonul. Reședința lui de vară din Calea Turnului Roșu nr. 3 a înflorit printre cele dintâi parcuri ale orașului. Mari vase de piatră înghirlandate le împodobeau. Ele se află azi în Parcul Arinilor. Dar grădina castelului din Avrig cu glorieta ei, cu grațioasa casuță de vânătoare și cascada voioasă încerca o modestă transplantare a Schönbrunn-ului vienez. Gustul sentimental al începutului celui de al XIX-lea veac impunea grădinilor o romănțioasă atmosferă, cu artificial ruini, cu mici cascade, cu terase, cu alese priveliști naturale. O astfel de alcătuire a izbutit a-și închea un alt membru al familiei Brukenthal pe locul de azi al parcului Asociațiunii. Urmele movilei artificiale construite din stânci se vedeau încă până mai ieri. Grădinile sibiene adăposteau adesea oranjerii după gustul atât de răspândit al apusului. (...) Grădinile și parcurile publice sunt daruri mai noi cerute de spiritul democratic al veacului trecut. Printre cele mai vechi avem de citat Promenada alcătuită și astăzi unul din colțurile caracteristice ale Sibiului cu cele trei turnuri ale fostelor bresle, cu zidurile roșii ale citadelei, cu arcurile rotunde ce le străbat. (...) Loc de întâlnire a lumii elegante de altădată, promenada a ajuns astăzi mai ales parcul preferat al pensionarilor. La umbra zidurilor își plâng ei un trecut ce nu se mai întoarce, dar și mizeria salariilor minuscule. Se spune de aceea cu drept cuvânt locului “**zidul plângerii**” învăluindu-l astfel în iedera amintirilor biblice. Parcul orășenesc din fața Asociațiunii ca și Parcul Unirii pe un loc nu de mult răpos, sunt astăzi modernizate și se înfățișează cochet ca și parcul gării. Adevărata podoabă a grădinilor sibiene o alcătuiește însă Parcul Arinilor cu vasta lui suprafață (1100 m/ 200 m) cu cele două mari alee (...) și care se întâlnesc la „steaua”, miniaturala piațetă ce desemna altădată din straturi o stea de flori. Parcul Arinilor își are farmecul lui netăgăduit. Mâna civilizatorie l-a lucrat cu vădita grijă de a nu tulbura cu totul înfățișarea luxuriantă a vegetației năvalnice. Între copacii bătrâni, largile poene din care izbucnește vioaie mătasa verde a ierbii, odihnesc domol privirea. Pe aleele parcului au colindat altădată inspirate, umbrele unui Coșbuc, Gh. Dima sau Octavian Goga. Un bust al lui Eminescu măiestrit așezat în perspectiva unui colț de parc, se ivește astăzi pe locurile pe unde umblau visând creatorii citați».

Parcul Gării a dispărut, în jurul parcurilor moștenite existând o polemică publică privind modul de înfrumusețare, cu statui – monumente de for public. O sinteză a reflecțiilor despre parcul ASTRA, a fost făcută de istoricul dr. Vasile Crișan în „Avatarurile Sibiului monumental”, readucând în atenția opiniei publice “Parcul Memorial Mihai Viteazul” (printr-o implicare a Primăriei Șelimbăr), dar și destinul efemer al monumentelor de for public. Dezbaterea de idei este necesară și oportună, în anul Centenarului trebuind reamintite precizările explicite ale lui Emil Sigerus (la 1930) despre “Piața Unirii” (“Cronica orașului Sibiu”): «1845: Kasernplatz (piața cazărmii). 1872: Hermannsplatz. **Din 1919: Einigkeitsplatz (P-ța Unirii), în memoria unirii din 1918 a Transilvaniei cu România**».

În parcurile ASTRA și UNIRII, arhitecții peisagiști - cu specialiștii în monumente istorice - trebuie să decidă viziunea amenajărilor, acestea fiind grădini-parcuri istorice care păstrează amprenta perioadei din momentul fondării, iar înzestrarea, circulația rutieră și iluminatul public trebuie să le pună în valoare. Parcul “Sub Arini” (înființat în 1856) nu este numai „plămânu verde” al Sibiului ci și o adevărată grădină botanică. Parcul „ASTRA” (inaugurat la 1879) nu este un simplu parc memorial, așa cum nu este nici un simplu parc dendrologic, datorită încadrării în stilul peisager englez. Pădurea Dumbrava, una din ultimele păduri seculare din pădurea transilvană - arie naturală protejată de interes național - este o rezervație naturală de 933 ha, devenită principal loc de promenadă. Ca și “Bărcul Roșu” (situat între Săcel – Sibiel și Vale), Dumbrava păstrează multe legende nepromovate, dar și stejarul imperial (la Zoo), în condițiile în care “aurul verde” are deja interdicție de exploatare, în câteva țări europene. Parcurile sibiene, ridicate și pe locul vechilor lacuri ce apărau cetatea, trebuiesc clasate ca parcuri monument istoric, ele putând fi integrate pe listele patrimoniului național, alături de parcurile Cișmigiu (1854), Herăstrău (parcul Regele Mihai, fondat în 1936), parcul N. Romanescu din Craiova (fostul parc Bibescu, finalizat în 1903), etc.

Când se va amplasa primul monument de for public, în Parcul Unirii?

Monografia Sibiului nu a văzut lumina tiparului, deși istoria o scrie fiecare sibian, zilnic.

(va urma)

Marius HALMAGHI

Sursa online:

<http://www.tribuna.ro/stiri/cultura/dosarele-patrimoniului-xiv-spiritul-nemuritor-universul-vietii-si-sclavia-simturilor-edenu-din-avrig-micul-schonbrunn-despre-einigkeitsplatz-si-zidul-plangerii-139708.html>

În: Tribuna, 15 noiembrie 2018